

Nu de scholen voor primair onderwijs vanaf 11 mei (gedeeltelijk) weer open zijn, hebben de meeste leerlingen de draad in hun eigen groep op school weer opgepakt en bouwt het onderwijs voort op wat er tijdens het onderwijs op afstand is aangeboden. Na aandacht voor welbevinden en sociale veiligheid, hebben scholen een steeds beter beeld van de effecten die deze periode heeft op de ontwikkeling van de leerlingen. De meeste kinderen hebben voortgang geboekt tijdens het onderwijs op afstand.

Er zijn ook leerlingen die om verschillende redenen onvoldoende hebben geprofiteerd van het onderwijs op afstand en waarvoor extra ondersteuning wenselijk is. Om scholen en besturen tegemoet te komen om dit in de zomer en/of in het schooljaar 2020-2021 te organiseren, is op 25 mei 2020 de **subsidieregeling Inhaal- en ondersteuningsprogramma's onderwijs 2020-2021** gepubliceerd.

Alle scholen kunnen gebruikmaken van deze regeling en kunnen voor 10% van de leerlingen een aanvraag doen. Scholen die in aanmerkingen komen voor onderwijsachterstandsmiddelen kunnen voor 20% van hun leerlingen middelen aanvragen. Hiermee kunnen zij extra tijd en ondersteuning inzetten om te bewerkstelligen dat deze leerlingen de eerder gestelde leer- en ontwikkeldoelen de komende maanden alsnog behalen. Dit kan worden georganiseerd buiten de school óf door de school zelf, naast de reguliere lessen en het onderwijsprogramma. De school en het bestuur kunnen hier een eigen, passende invulling aan geven en kunnen daarbij al dan niet derden inschakelen.

Deze kaart reikt informatie en vragen aan die schoolteams en bestuurders kunnen gebruiken bij het kiezen van aanpakken en organisatievormen om de komende maanden gericht tegemoet te komen aan de extra ondersteuningsbehoeften van leerlingen.

Doelgroep

De school stelt vast welke leerlingen in aanmerking komen voor extra ondersteuning op didactisch en/of sociaal-emotioneel vlak. Het uitgangspunt is dat leerlingen kennis en vaardigheden verwerven, dat ze succeservaringen opdoen en dat hun zelfvertrouwen wordt versterkt. Het gaat om leerlingen die niet voldoende hebben aan de (extra) inspanningen die op groepsniveau worden gedaan om de basisvaardigheden van leerlingen te versterken. Met extra ondersteuning wordt deze kans groter.

Het gaat hierbij niet enkel om leerlingen die al langere tijd didactische ondersteuning behoeven, maar vooral ook om leerlingen die vanwege de tijdelijke sluiting van de school niet optimaal van het onderwijs hebben geprofiteerd en waarvan de leraar verwacht dat ze meer kunnen.

Een paar voorbeelden:

- Leerlingen die extra instructie en leertijd nodig hebben en hierdoor onvoldoende hebben geprofiteerd van het onderwijs op afstand/deeltijdonderwijs.
- Leerlingen die door hun thuissituatie niet in staat waren om (al) het aangereikte onderwijs/schoolwerk te volgen of uit te voeren.
- Leerlingen in de bovenbouw die extra ondersteuning nodig hebben voor een goede aansluiting op het gewenste uitstroomprofiel.

Vragen voor schoolteam en bestuur

- Welke selectiecriteria worden gehanteerd om leerlingen in aanmerking te laten komen voor het inhaal- en ondersteuningsprogramma?
- Kiest de school voor een evenredige ondersteuning in alle groepen of voor meer of minder inzet in bepaalde groepen?

Aanpak

Het schoolteam heeft bepaald wat de cruciale leerdoelen zijn en gaat per leerling na hoe

die alsnog kunnen worden behaald. Voor het vaststellen van die doelen zijn aanwijzingen te vinden op de eerder gepubliceerde kaarten op lesopafstand.nl: ‘Kaart 1: Onderwijs op afstand – inhoudelijke focus en inrichting’ en ‘Kaart 2: Onderwijs op afstand kleuters – focus en inrichting’. Daar zijn ook **concrete suggesties van de SLO** over het prioriteren van leerdoelen te vinden. Scholen bepalen zelf de aanpak van de extra ondersteuning en hoe deze het meest effectief kan worden aangeboden. Het meest essentieel is een doelgerichte aanpak om basisvaardigheden, zoals het technisch lezen, beheersing van leerstrategieën en het automatiseren van rekenvaardigheden, op het gewenste niveau te krijgen.

Afhankelijk van de doelen, wordt nagegaan welke ondersteuning effectief én realiseerbaar is. Streven is dat de leerling weer goed kan deelnemen aan het onderwijs in de groep. De aanpak is erop gericht om inhoudelijk ondersteuning te bieden, zodat er het komende leerjaar sprake is van een doorgaande leerlijn/ontwikkeling. Het is van groot belang dat er sprake is van congruentie in aanpak en inhoud, bijvoorbeeld een eenduidig gebruik van begrippen en strategieën, zodat er wordt aangesloten bij het reguliere onderwijs in de groep. Actieve betrokkenheid van ouders en leerlingen, hoge verwachtingen, focus op het verbeteren van resultaten en intensieve kennisdeling binnen scholen/besturen, hebben positieve invloed en verhogen het effect.

De aanpakken in de school of tussen scholen zullen verschillen. Uit onderzoek is bekend dat *uitbreiding van tijd* (minimaal 3 uur per week, verdeeld over de week) gedurende een langere periode effectief is. Deze tijd kan worden ingezet om *instructie* te geven en om extra te oefenen en toe te passen. In plaats van verlengde instructie achteraf, kan winst worden geboekt door gebruik te maken van differentiatie voorafgaand aan de instructie in de groep: *preteaching*. De leerlingen zijn zo extra voorbereid op de instructie, kunnen deze beter volgen en kunnen meedoen aan geleide

gezamenlijke oefenactiviteiten. Preteaching kan ook worden ingezet om leerlingen ter voorbereiding op de groepsinstructie, bijvoorbeeld op handelend niveau, concreet materiaal aan te reiken dat ondersteunend is bij de rekenles.

Het is ook denkbaar dat scholen/besturen kiezen voor een focus op de bredere ontwikkeling van leerlingen en een aanbod inrichten dat omvangrijker is dan de basisvaardigheden.

Vragen voor schoolteam en bestuur

- Welke inhoudelijke doelen zijn voor de geselecteerde leerlingen het meest relevant?
- Hoe zorgt de school ervoor dat de aanpak aansluit bij het lesstofaanbod en de reguliere aanpak in de groep?
- Wordt er bij het vaststellen van de doelen en de aanpak gebruikgemaakt van de aanwezige expertise in de school/het bestuur, bijvoorbeeld reken- en taalcoördinatoren?
- Hoe worden leerlingen en ouders betrokken bij het wat en hoe van de interventie?
- Is er aandacht voor de sociale en emotionele ontwikkeling en het welbevinden? Hoe wordt ervoor gezorgd dat leerlingen de extra ondersteuning als positief ervaren?

Volgen van de ontwikkeling

Om het inhaal- en ondersteuningsprogramma effectief te laten zijn, is een goede systematiek van volgen en evalueren van belang. Bij voorkeur zijn de leerling, de ouders en de eigen leerkracht actief betrokken bij het volgen van de individuele ontwikkeling van de leerling. Gegevens worden verzameld door de leerlingen te observeren, met hen in gesprek te gaan en/of door hen een portfolio te laten bijhouden. Tussentijdse evaluaties kunnen leiden tot bijstelling van doelen en van de aanpak, tot de conclusie dat er geïntensiveerd moet worden of tot de conclusie dat de leerling de doelen heeft bereikt en het programma kan afronden.

Vragen voor schoolteam en bestuur

- Hoe wordt de ontwikkeling van de leerling gevolgd? Wie zijn daarbij betrokken en wat betekenen de gegevens voor de doelen en de aanpak?
- Hoe en met wie worden de resultaten en de uitvoering van het aanbod geëvalueerd? Wat betekent dat voor het vervolg?
- Stelt het bestuur doelen op voor de werkwijze, aanpakken en opbrengsten? Wat neemt het bestuur op in het jaarverslag?

Organisatie

Een bevoegd gezag kan per aanvraagtijdstip ten hoogste één aanvraag indienen voor alle scholen gezamenlijk. Het kan een aanleiding zijn om de inhaal- en ondersteuningsprogramma's van de individuele scholen van een bestuur op elkaar af te stemmen en kennis te delen. Het biedt kansen om eventueel ook op bestuursniveau tijdelijke voorzieningen in te richten. Ook kan het extra ondersteuningsaanbod extern worden belegd. In alle gevallen gaat het om extra onderwijstijd voor de betreffende leerlingen, waarin de basisvaardigheden of een bredere ontwikkeling worden versterkt. Wordt gekozen voor een externe organisatie, dan is het belangrijk dat doelen en resultaten met elkaar worden gedeeld.

Als de school/het bestuur de voorziening in eigen beheer opzet, dan wordt het aantal in te zetten uren per week bepaald door keuzes betreffende de inzet van (het type) personeel en de inhoudelijke aanpak. Daarbij spelen ook inhoudelijke argumenten een rol. Instructies en preteaching kunnen het best worden gegeven door didactisch onderlegde medewerkers. Automatisering en herhaling kunnen worden begeleid door bijvoorbeeld assistenten/ pedagogisch medewerkers of studenten en/of kunnen worden aangeboden via les op afstand. Mogelijk kunnen ook de ouders betrokken zijn en hun kind ondersteunen.

Verlengde schooldag (VSD)

Eén of meer dagen per week duurt de schooldag langer. Met deze uren wordt de effectieve leertijd voor met name taal en rekenen uitgebreid. Sommige scholen beginnen 's ochtends eerder of gaan 's middags langer door, maar de extra tijd kan ook op woensdag- en/of vrijdagmiddag worden ingepland. Meestal gaat het om een onderwijstijdverlenging van twee tot drie uur per week. De verlengde schooldag is bedoeld voor leerlingen van de eigen school. Meestal is de uitvoering in handen van groepsleerkrachten, maar er kunnen ook anderen bij betrokken zijn (vakdocenten, studenten en externen). Vakinhoudelijke expertise en enthousiasme zijn selectiecriteria.

Ondersteuning onder schooltijd

Scholen kunnen ervoor kiezen extra ondersteuning in te richten voor leerlingen binnen het dagrooster regulier onderwijs. Dit kan onder de voorwaarde dat het aanvullend is aan het reguliere programma. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld tijdens weektaaktijden en zelfstandige werkmomenten extra ondersteuning krijgen. Het geeft ook mogelijkheden om jonge kinderen extra ondersteuning te bieden in de vertrouwde omgeving van de eigen groep waar vooral geleerd wordt via begeleiding in spelsituaties.

Extra ondersteuning in een bovenscholse setting

Het bevoegd gezag kan besluiten om op bovenscholse niveau extra ondersteuningsklassen in te richten, waar leerlingen van verschillende scholen aan kunnen deelnemen. De nadruk ligt op versterking van de basisvaardigheden, maar ook het stimuleren van de bredere ontwikkeling kan aan bod komen. Het bovenscholse aanbod wordt veelal verzorgd door didactisch onderlegde professionals en/of vakinhoudelijke experts die binnen het bestuur werkzaam zijn.

Zomerschool of een andere vakantieschool

Leerlingen krijgen in een vakantie gedurende één of meerdere weken extra onderwijstijd aangeboden. Deze scholen zijn bedoeld voor leerlingen van meerdere scholen en worden extern georganiseerd. Meestal geven enthousiaste en vakinhoudelijk goed onderlegde groepsleerkrachten les, naast onderwijsassistenten, studenten en vakdocenten. Op een zomerschool wordt, naast de kernvakken, ook aandacht besteed aan educatieve en belevingsgerichte activiteiten, zoals actieve buitenlessen en excursies.

Vragen voor schoolteam en bestuur

- Zijn er op bestuursniveau afspraken over de inrichting en organisatie van de inhaal- en ondersteuningsprogramma's of bepalen scholen zelf hoe zij de programma's inrichten?
- Neemt de school zelf de regie van het inhaal- en ondersteuningsprogramma of wordt het overgelaten aan externe partijen?
- Wordt ingezet op een kortdurende interventie of bestrijkt het ondersteuningsprogramma een langere periode? Hoe wordt het programma vormgegeven en welke inzet van uren vereist het?
- Hoe is de samenhang en afstemming met het reguliere onderwijs geregeld als het ondersteuningsprogramma extern wordt uitgevoerd?
- Worden met het inhaal- en ondersteuningsprogramma uitsluitend effecten voor de leerlingen beoogd of moet het ook effect hebben op meer duurzame inhoudelijke schoolontwikkeling? Wat betekent dat voor de organisatie en coördinatie van het programma?